



A'

TSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI FELSÉG
ENGEDELMÉVEL.

XXXXXXXXXX

Nro 2.

Költ Bétsben, Sz. Jakab Havának (Júliusnak)
5-dik napján 1796-dik Efstendőben.

Hadi Környülállások.

Neuwiedből Jún. 24-dikénn: — „Még negyed napja 's tegnapelőtt is ágyúztak erre a' Városra a' Frantziák: agyon is ütött egy haubitza-gránátjok tegnapelőtt az útzánn egy 12 efstendős gyermeket: de már tegnaptól fogva meg-szüntek a' tüzeléstől. *Károly Fő-Hetzeg'* erejének leg-nagyobb része, még *Neuwied'* környékén tartózkodik. “

A' Nahe vize mellől Jún. 24-dikénn:
„ *A' Frantzia Sereg' Elölvígyázói hirte-*

B

len villza vonták tegnap magokat arra a' hírre: hogy ellenek indúlt a' *Szaxóniai* Katonaság: de ma ismét elébb nyomúltak. “

Mannheimből Jún. 25-dikénn: — „Egynehány napoktól fogva, tsendessen mutatja magát ezenn a' részenn az ellenség. F. M. L. Báró *Petrásch*, most itt a' Fő-Kormányozó; 's alatta vezérelnek: *Zopf; Baillet de Tour; Dévay*, 's *Kovátsévits* Generálisok, és a' mi Városunk Komendánsa Báró *Báder*. “

„Seregünknek azonn része, melly, *Schwetzingennél* tartózkodott, tegnap este, hirtelenséggel a' *Sváb* Kerületbe indúlt, hogy elegendőképpen ellent lehessen ott állani a' Frántziáknak, a' kik *Straßburg* mellől, *Kehlnél* szállottak által a' *Raján*. “

Mannheimből Jún. 26-dikánn: — „Ma reggel, tüzet vetettek a' Frantziák deszka-sátoraiknak, 's el-takarodtak erről a' vidékről, kétség kívül a' felsőbb részekre: de *Károly* Fő-Hertzeg is több több népet indított erről a' részről a' *Sváb* Kerületbe; azonban itt is marad, 's mindenütt e' tájonn elegendő erő. “

„Tegnapelőtt, éppen akkor érkezett *Nauendorff* Ts. K. Generális *Worms* Városába: midőn ki-rablották azt a' Frantziák. El-vévén tőlök ragadományyaikat, le rakatta azokat a' közönséges piatz-

ra, annakutánna össze-gyűjtette a' Lakosokat, hogy ki ki szabadon el-vihesse, a' mi az övé. "

Moguntziából Jún. 24-dikénn: — „Az Előlvígyázó Tsászá-r-Hufzárok, Oberfaulheimnál egy kertben száz frantzia Vadászokra rontottak a' múltt éjtszaka, 's elvettek tőlök ötven lovat, és öt Személyt is fogtak el közzülök. A' több Frantziák el futottak, és bokrok közzé vették magokat, a' hol nem vala tanátsos őket keresgélni: mert az onnan nem messzire fekvő táborjok fel-zúdúlt a' lármára. "

A' Tsász. Kir. Udvartól, hathatós buzdítású Írásokat vett az *Orosz Tsászárné* mostanság, ahoz a' szoross összejövetkezéshez képest, melly nem rég mene tökéletességre, a' *Bétsi, Pétersburgi, és Londoni Udvarok* között. A' Tsászárné azt felelte, hogy az ő Seregei, valóság-gal készen vagynak a' marshoz: de hiszi, hogy többet használhat az által, ha részéről, egy Jelentést terjesztet a' Német-Birodalom' Gyűlése' eleibe. Terjesztetett is a' maga *Regensburgi* Ministere *Struve* Úr által, melly Jelentésnek magyar értelme ez: Ő Felsége, az *Orosz Tsászárné* igen nagy mértékben függesztette figyelmes-ségét egy olly hadnak szomorú történetei-re, a' mellytől annyira függ Német-Ország-nak a' sorssa. Egéssz örömet okozott Ő Felségének az a' buzgóság 's hazai sze-

retet, mellyet, a' (Német) Birodalom' Rendjei közzül sokan fordították a' közön-
 séges ügynek védelmezésére: el nem hall-
 gathatja azonban Ő Felsége, melly nagy
 meg-illetődést szerezzen benne sok Ren-
 deknek lágy-melegsége, 's az egygetértés-
 nek minden felől izembe-tűnő hijánossága.
 A' leg-szentebb fogadások által lévén új-
 jonnan is egybe-köttetve Ő Felsége, a'
 Birodalom' Fejével, kötelességének tartja,
 ezen egyességnek ereje szerént, meg-in-
 teni a' Birodalombéli Fejedelmeket és Ren-
 dekét; hogy állyanak vizont melléje a'
 magók Fejeknek, 's el ne szakadjanak
 azon egyességtől, mellynél fogva várhat-
 ják egyedül, hogy betsületes Békességnek
 kötése által fenn-tarthatják a' Német Kon-
 fititúziót, mellynek meg-maradása, egy
 nagy tárgya lesz mindenkor az Ő Felsé-
 ge' gondoskodásának.

A' Pruffziai Királytól meg-tudakoztat-
 ta az Orosz Császárné, a' maga *Berlini*
 Ministerje *Kalitschew* Úr által: Mi le-
 gyen az oka, hogy Jún. 16-dikánn, egy
 Sereg kezdett takarodni a' Pruffziai Ud-
 var' el-intézése szerént, Alsó-Szaxóniá-
 nak *Weser (Visurgis)* nevű folyó-vizéhez?
 — A' Pruffziai Király azt felelte: hogy
 egyedül Német-Ország' észak-i részének bá-
 torságaért gyülekezik a' Kérdésben lévő
 Sereg a' *Visurgis* vizéhez, a' *Nagy-Bri-*
tanniai Felségnek is, mint *Hannoverai Vá-*

Iasztó-Hertzegnek tökéletes meg-eggyezé-
sével.

*Olafx-Ország*ból. —

Bonónia (*Bologna*) Városából Jún. 21-dikénn útasította *Béts*be, egy híres Pénzzel-kereskedő *Pietro Luca* nevezetű, a' maga Levelét, és abban egy szó említést se' teszzen a' felől az el-terjedni kezdett hír felől, hogy tíz ezer Frantziák szállot-
tak volna bé *Bonóniába*.

Mediolánumból írták Jún. 18-dikán, hogy mind a' Városban, mind a' Tartománynak egyéb részeibenn is, helyre-állott volt már akkor ismét a' tsendesség annyiban, hogy erőszakoskodások, a' Lakosok és a' Frantzia Katonák között nem történtek; de igen kedvetlenek voltak a' Lakosok, kiket mind ősi jussaiktól megfosztott, mind Vagyonjokból kíméletlenül ki-pufztít az ellenség.

Páviában, Templomi készületeket loptak hat Frantzia Katonák. Öten közzülök, örökös gályai nehéz munkára büntettet-
tek; egy pedig a' ki első indítója volt a' gonosz tselekedetnek, mindjárt agyon lövettetett.

Hogy *Buonaparte* Fr. Vezért, még által vesztették el *Mediolánumbann*: még eddig se' bizonyos. Jún. 16-dikánn magából *Mediolánum* Városából indult Tusítások azt írják *Buonaparteről*, hogy akkor *Tortonában* volt a' fő-quártéllya.

Tirolis' óltalmára is fog ugyan hagy-
ni Gróf *Wurmser*, — az *Olajz-Ország*
Ts. Kir. Sereg' Fő-Vezére — elegendő
reguláris Katonaságot: de maga egy
roppant Sereggel *Lombárdiába* indul, akár
takarodik el addig a' *Velentzei* földről a'
Frantziáságnak több vagy kevesebb része;
akár sem. Fegyvert is bőven visz magá-
val, a' mellyet ki-oloztogatathasson a' *La-*
kosoknak.

Ha a' *Velentzei* földről ki nem akar-
nának menni szép szerént a' *Frantziák*:
már olly erejek kezdett együtt lenni a'
Velentzeieknek, mellyel, hatalmasan ki-
vethetik magok között az alkalmatlan
vendéget, akarátja ellen is. Ezt ugyan
alkalmasint tehették volna eddig is: de
hogy nem tselekedték, a' vólt az oka:
mivel sok *Kereskedő-hajóik* vóltak a' *Fr.*
Kikötőhelyekbenn is; a' mellyeket ugyan
meg-intettek vólt titkos *Kurírok* által még
jó eleve, hogy vissza-sietnének.

Hogy *Mántuát* oda hagyták a' *Fran-*
tziák: bizonyítják az újjabb *Tudósítások* is,
következendő nevezetes környülállásoknak
jelentése mellett: *Minékutánna* látták a'
Frantziák, hogy a' *Mincio* (*Menzo*) vizé-
nek *Mántua* mellől más tsatornára való
vevése, több bajba 's időbe kerülné, mint
sem *Ök* gondolhatták: össze-tsoportoztak
mindenfelől valami hatvan ezeren, és két
felé olzván magokat: egy rész közöttök,

temérdek apró tsonakotskákonn akart a' Vár falaihoz tódúlni, azon a' nagy tengoren által, melly egy kis mértföldnyi szélességre veszi körül *Mántuát*; más rész pedig az ellenségnek, a' nagy márvány-kő hídat akarta el rontani. De sem egyik sem másik szándék el nem sülhetett: mert Örizetünk sürüenn ágyúzvánn ki a' Várból, sok tsonakokat széllyel szaggattott; de meg is feneklettek sok tsonakok; mivel a' Várbélieknek hatalmokban nagyon, alkalmas eszközök által, nevelni is, apasztani is kevés idő alatt az említett tengert vagy nagy tót. A' hídat, nem tsak belőlről a' Várból óltalmazhatták Vitézeink, hanem önnön magáról a' hídról is, mert ágyúkat vontattak ki reája, 's jó móddal tüzelhetek róla, mivelhogy valamint alólról, úgy felülről is igen erős bóltozatjai vannak. Ki is lopta magát egy része Örizetünknek, *della Ceresa* nevű kapun és hátúlról kerülvénn a' Frantziáknak; igen reájok ijesztett. Mind ezek olly terhes környülállások vóltak az ellenségre nézve; hogy két napi küztködése után nem akarta még továbbra is nagyobbítani a' veszteségét; hanem el távozott *Mántuától*.

A' *Nápolyi Udvar' Mádríti Követéről* Hertzeg *Belmont Pignatelliről* írtuk vólt, hogy *Olasz-Országba* útazott, a' *Békesség'* dolgában. Maga a' *Nápolyi Fel-*

ség is nyilván ki-tette azon Buzdításában, mellyet Máj. 18-dikánn intézett, a' maga Birodalmabéli Fő-Papokhoz, hogy el nem múltat semmi alkalmatos eszközt, melly által tsendességet és Békességet szerezhet, a' kormányozása alatt lévő Népeknek: és hogy ezenn eszköz annál fogamatossabb lehessen: azért tétet olly nagy hadi készületeket. Vólt fogamatja valóban már is ezen készületeknek, mert a' melly Fegyver-nyugvás-kötés lett Hertzeg *Belmont Pignatelli* és *Baonaparte* között Jún. 5-dikénn *Bresciá*bann: nem tart egyebet; hanem hogy, mihelyest az a' *Nápolyi* Katonaság, melly, a' Tsászári Sereggel vólt egyesülve: bé száll a' *Cremónai* földre; 's a' *Velentzei* Respublikának *Bresciano*, és *Bergamasco* nevű Tartományjaiba: azonnal meg-szűnnek az ellenségeskedések mind szárazon mind vízenn, a' Fr. Közön-séges-Társaság, és Ő Felsége két *Siciliá*-nak Királya között; 's ezen Fegyvernyugvás' ideje, tíz napokkal terjed azontúl, a' midön vége fog szakadni a' Békesség-alkunak, mellynek helyét a' Fr. Direktórium mutatja ki.

A' *Genuai* parttól, szinte tsak egy ágyú-lövésnyire vettek el az Anglusok hat frantzia hajókat, mellyek, bombikkal, puskaporral, 's egyéb effélékkel vóltak rakva. A' Fr. Követ, panaszt tett ezért a' *Genuai* Kormányszéknek. Sok *Genuai* por-

tékás és gabonás hajókat is rablottak el az Anglusok.

Nagy-Britanniából. —

Az *Ámerika*-mellyéki leg-újabb Tudósítások fzerént, 25-dik Mártziusban oda hagyták azok a' 4 ezer *Anglus* Katonák *S. Domingó* Szigetét, a' kik Mártz. 22-dikén, bé-szállottak vala abba *Leogane* nevű Városnál. Ezek a' Tudósítások semmi említést nem tesznek arról, hogy *St. Lucia* Szigetébe bé-férkeztek volna az Anglusok, mint futamodott vala a' hír felölök.

Egy *Edgár* nevű Anglus Kalmár-hajót, melly, *Afrika*' partjaihoz szándékozott, el-kapott egy *Frantzia* Hajóssereg-osztály a' mint *Ámerika* felé utazott: de az embereket, kik az el-rablott hajón voltak, vissza-küldötte Angliába egy *Ámerikai* hajó által, mellyel össze-találkozott a' tengeren. Ezen vissza-érkezett Emberek, beszélik, hogy az a' *Frantzia* Hajóssereg, melly őket el-fogta; több Anglus hajókat is kapdosott el, említett utazása közben.

Napkeleti-Indiából, nevezetesen *Bengálból*, olly Tudósítást vett az oda kereskedő Társaság, hogy a' Katonáknak egy része engedetlenkedik 's nyughatatlankodik.

Spanyol-Országból. —

Cádiz Városán által, Május' 6-dikán is hat ezer főből álló fegyveres Nép

takarodott, az Ánglusok' *Gibráltárja* előtt fekvő *St. Rochi* Spanyol táborba, 's még más felől is szállítódtak oda több több Katonák és ágyúk; valamint *Algeziras* és *Centa* Városaiha is, mellyek mind ketten közel fekszenek *Gibráltár*hoz. *Cádix*nál és ott körül belől, Magazínomokat töltet az Udvar, résszerént gabonával, résszerént puskaporral, golyóbissal, 's egyéb efféle készületekkel (munízióval).

A' *Cádixi* Kikötőhelyből, két sebes járású fegyveres hajók indultak vólt ki még 10-dik Május előtt, 's abban a' szempillantásban, mellyben tengerre szállottak, petsétes Írásokat kaptak olly parantsolat mellett, hogy tsak akkor nyissák fel azokat: midőn már bizonyos messzeségre távoztak el *Spanyol*-Ország' partjától. *Solano* Spanyol Admirális' Hajósserege is olly készen tartotta vala már akkor magát az induláshoz, hogy se' Tifztek, se' Köz-legények nem jöttek vala már ki egynehány hetekkel az előtt hajójaikból a' szárazra.

Frantzia-Országból. —

Párisból Jún. 19-dikénn: — „*Drouet*, a' maga védelmére hofzas Beszédet tartott a' Törvényhozó Nemzeti-gyűlés előtt Jún. 16-dikánn. Sírt, nevetett, 's ivott is a' Beszéd közben.“

„A' *Suánok* (Királytkívánók), *Kis-Britanniában* igen el-tsendesedtek: de

szörnyűségeket követnek el Normáundiában. “

Elegyes Tudósítások.

A' *Batáviai (Frigyes-Belgyiomi)* tüzes Pátriótáknak nem akarja engedni a' Fr. Direktórium, hogy az előbbeni igazgatás alatt tisztségeket viseltt Személyeket szorongassák; nevezetessen, hogy *Ultrajektom* Tartományában, a' mostani Elöljárók, vissza-fizetessék az előbbeniekkel mind azt, valamit ezek 1787-dik esztendő-től fogva kaptak a' közönséges kasszából.

Az Orosz Tsászárné' *Stokholmi* Ministere Báró *Budberg* gyakor konferentziákat (beszélgetéseket) tart már most a' *Svéd* Ministériomnak leg-főbb Tagjaival. — XII-dik *Károly* Király' idejétől fogva nem gyült annyi számú Katonaság, hadi gyakorlás végett *Stokholm* meljékére, mint ebben az esztendőben.

Ama' nevezetes *Spanyol* Generális *Crilioni* és *Mahoni* Hertzeg, hatvannyóltz viadalokban vólt jelen, a' míg katonáskodott; és e' folyó esztendő Áprilissének 19-dik napján végezé életét 80-dik esztendejében.

A' Németeknek egy jeles Poétájok, mondhatni: *Horátziussok*, hala meg Máj. 12-dik éjtszakájánn *Anspach*ban, Prussziai Kir. Tanátsoz *Uz Úr* személyyében, a' ki, példás életének már 76-dik esztendejét számlálta.

Magyar Ország.

Aradról írják, hogy ott is állottak már fel egy Magyar és egy Német Polgár-katona-seregek, mellyek, egy rendbe illenek a' *Pesti*; *Budai*; és *Pozsoni* Magyar és Német Polgár-seregekkel, 's szép jelét is adták már a' múltt Úr' napján, katonai gyakorlottságoknak. A' Néhai *Preysach* gyalog Regimentjében sok eztenőkig ditséretessenn szolgált, és most Policiae-Commissáriusságot viselő Nemzetes Kiss-Borsai *Szüllő* Ignátz vezérlette a' Magyar Sereget, mellyet úgy el-készített négy hetek alatt, az említett jeles Innephez meg-kívántató katonai tzeremóniához; hogy a' tüzelést is olly egyenlőképpen tette ezen könnyű tanulású Sereg, valamint akár melly reguláris Katonaság. Világos kék nadrágjok 's dolmánjok, veres és zöld pántlika-rózsás magyar süvegjek; és Stuttz-puskájok, egyforma vagyon a' Sereg' minden Tagjainak.

A' Német Polgár-seregnek, veress hajtókás zöld kabát, sárga lájbli 's kurta nadrág (bugyogó); és fehér 's zöld pántlika-rózsás kalap, a' Forma-ruhája. A' fegyvere, karabély. Az exercírozásra, egy *Devins* Regimentjébéli Altízt által tanított meg. Vezérje *Szaltzl* József, *Materiálista*-Kalmár.

Vége lévén Úr napján a' nagy Innepi tzeremóniának, háromszori Szálvé-adással tett mind a' két Sereg tiztöletet, a' Vármegye' Házánál; Tek. Gyoroki *Edelspacher* Királyi Tanátsos, Arany-sarkantyús Vitéz, és Első Al-Ispány Úrnak.

Késmárkról Jún. 25-dikénn: — „Itt is ugyan valamint másutt, Július felé sietünk, de a' szomszéd egeket érő *Tátrán* most is hetenként újjabb újjabb hó töldja a' régít. Nem tsuda tehát, ha a' hegy alatt is némellykor még most is gubára szorul az ember. Június' 22-dik éjtszakájánn, a' *Reaumur* Thermometrumja (mélég-mérője) a' jég-pontra mutatott. Más nap hajnalkor a' Város és a' mező, egész-fzen dérral vólt bé fedve, és *Reaumur* Thermometrumja még 3-ra állott. — Különös tünet (phoenomenon) az, egy helyen nyárat és telet egyszersmind látni 's érezni.“

„Az ide való Evang. Oskolákban ez után közönséges magyar letzkéket is fogunk tartani.“

Bereg Vármegyéből Jún. 20-dikánn: „Nints egy egy Vetés, mellyet nagyobb erővel ostromollyanak a' madarak: mint itt a' Kender mag-vetést a' verebek; mert a' lég-rémítőbb kiáltozás se' sokat ér: sőt a' hajigálásnak is tsak annyi sikere van, hogy a' veréb, egy helyről fel-repülvén, más helyen ismét hamar le száll; 's az ember minden szorgalmatossággal is, alig

mentheti meg felét az el-vetett magnak; és annyit sem, ha a' földet szalmával bé nem fedi. Ebbéli bosszúságában, tavaly, egy vén Asszony, olly hallatlan örzését gondolta ki a' maga Kender-földjének; hogy annak mind a' két végén, egy-egy matskát pányvázott ki; mellyek az ő földjén a' verebeket szüntelen kergetvén, a' *Bereg-szászi*aknak nagy bámúlásokra, és katzagásokra, sokkal hasznosabb szolgálattal tettek Gazdasszonyoknak; mint ha ez, egész ház-népeستől örzötte volna a' kender-magvát. *Dertzen* nenű Falubéliek pedig azt vették szokásba, hogy esztendőnként, mindnyájann egy nap vetik el a' kendert; 's százas résznyire sem lepi úgy a' veréb, mint, ha tsak öt hat darabot látna a' mezőben; sőt, én mondhatom, hogy még eddig, tsak egy verebet se' láttam, tselédim se' vettek észre a' kender földjeimen. — Egy illy követést érdemlő példának meg-írására, ösztönül szolgáltak énnékem, a' *Békés Vármegyei Tudós Útazónak* észre-vételei, mellyeket nagy örömmel olvastam a' *Hírmondóból*. “

„Száz esztendőn felül járó Lakosa is vagon *Dertzennek*: még is azt állítja az is, hogy soha kövérebb idő nem járt a' *Dertzeni* határon, mint a' mostani; de, éppen a' nagy kövérség okozza, hogy az Élet, majd mind meg-dült. A' szőlő-hegyek, egész *Vármegyénkben*, felette bőv

szüretet ígérnek; ha mostani állapotjokban meg-maradhatnak.“

Bét s.

Minthogy *Tirolis*ba sok Stutz-puskák kívántattak mostanság: igyekeztek e' részben segítséggel lenni a' *Pozsonyi* Stutz-zosok, mind magok; mind példájokkal másokat is hasonló áldozatra fel-buzdítani. Ekképpen százhuszonkét Stutz-zokat össze-szerezvénn, bé-ajánlották azokat Ö Felségének *Báden* Városában, (a' hol műlat egynehány napoktól fogva fördés végett az Udvar), négy érdemes Tagjai a' Stutz-zosok' Társaságának, úgymint: *Zechmeister*; *Wéber* Simon Péter; *Sessel*; és *Römer* Urak.

* * * * *

A' régi Népek' *Erköltseiknek*, *Szokásaiknak*, és *Rendtartásaiknak*, *Alfabetum* (*Betük sora*) szerént folyó *Históriájából* következtek az *Abiusok* után nekünk, az

A c h é u s o k.

A' *Paritytya* (*Funda*), leg-főbb hadi fegyverek vólt az *Achéusok*nak: de legjobb *Paritytyások*nak is tartattak Ök a' régi időkben: kétség kívül ma se' érnének velek a' Magyar-Országai Szőlő-pásztorok. Még kitsin korokban el-kezdték vala már ök hajigálódzni parittyájokból,

egy középfzer nagyságú kerek tziel felé jó meffziröl, 's annyira mentek a' szüntelen való gyakorlás által, hogy nem tsak a' fejét tudták el-találni az ellenségnek, hanem az ábrázatjának akármelley részét is. Az *Acarániabéli Görögök* felett ditséri öket *Lívius*, derék Paritytyásságokról: *Polybius* Histórikus pedig, a' *Baleares* (mai nevezet szerént *Majorka* és *Minorka*) Szigetek' Lakosai felett, kik közül szedték a' *Rómaiak* kiváltképpenn a' magok győzedelmeiknek gyakori nagy Előmozdítóit, a' Parittyássaikat, kik, a' több Katonáknak tsata-rendin kívül állvann, olly sebességgel szórták az ellenségre meffziröl a' követseket; még meffzibbröl pedig az ólom-golyóbisokat, hogy elégséges védelmül, se' paizs, se' sisak nem szolgálhattak ellenek; sürüséggel pedig hasonlóval a' jeges zápor esőhöz. (Fundis, velut nimum, glandes ingerbant. — *Lívius'* szavai). Lakták az *Achéusok*, kikről itt szó vagyon, *Achája* nevezetü részetskéjét azon Görög Tartománynak, melly hajdan *Peloponnésus*nak hívattatott, és ma *Moreának* neveztetik. — Erköltsi jeles tulajdonságjaikról az *Achéusok*nak, más alkalmatossággal fogunk szólni.

